

Banken, pensioenfondsen en verzekeraars investeren nog onvoldoende in de energietransitie.

Samenvatting van het rapport “Dutch financial institutions decarbonising their energy portfolios. Analysing financial flows to fossil fuels and renewable energy”

22 oktober 2024

Acht jaar na het Klimaatakkoord van Parijs steken grote banken, verzekeraars en pensioenfondsen die actief zijn in Nederland nog altijd veel meer geld in fossiele energie dan in duurzame energie. Van de beleggingen in de energiesector gaat 16% naar hernieuwbare energie en 84% naar fossiel. Voor leningen van banken was dat eind 2023 respectievelijk 31% en 69%.

Achtergrond

Het rapport onderzocht de leningen aan en beleggingen in de energiesector van 33 financiële instellingen die actief zijn in Nederland in de periode 2016-2023/2024.

Ver van de benodigde 1:6

Volgens het IEA Net Zero in 2050-scenario (2023) moet de verhouding tussen investeringen in hernieuwbare energie en investeringen in fossiele brandstoffen veranderen in zes euro aan investeringen in hernieuwbare voor elke euro in fossiele energie (6:1) in 2030, als we de opwarming van de aarde willen beperken tot 1,5°C. De onderzochte instellingen investeren nu gemiddeld voor elke euro in fossiel, slechts 20 cent in duurzame energie. Hoewel de Nederlandse financiële instellingen wel iets vergroenen sinds 2016, zullen in dit tempo de pensioenfondsen pas in 2039 de benodigde 1:6 ratio halen, de verzekeraars in 2041 en de banken in respectievelijk 2042 (kredietverlening) en 2084 (investeringen).

Beleggingen door banken, verzekeraars en pensioenfondsen

Uit dit onderzoek blijkt dat de geselecteerde financiële instellingen samen 26,5 miljard euro beleggen in energie, waarvan 84% (22,3 miljard euro) is toe te schrijven aan fossiele brandstoffen en slechts 16% (4,2 miljard euro) aan duurzame energie. Om de benodigde 1:6 ratio te halen, hebben we in 2030 een verhouding nodig van maximaal 14% financiering voor fossiele brandstoffen tegenover 86% financiering voor duurzame energie.

Leningen door banken

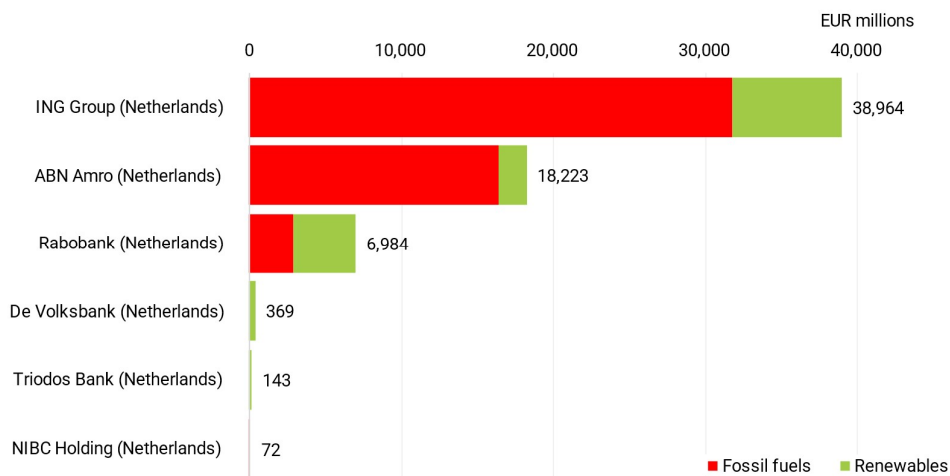
De onderzochte banken verstrekten eind 2023 voor 69% (51,2 miljard euro) aan kredieten aan fossiele energiebedrijven tegenover 31% (13,6 miljard euro) aan duurzame energiebedrijven. De verhouding voor leningen door banken is dus iets positiever dan voor de financiële sector als geheel, al zijn er grote onderlinge verschillen. Wat ook opvalt is dat het onderschrijven van obligaties van fossiele bedrijven door banken is verdubbeld sinds het Parijsakkoord. De beleggingen van Nederlandse banken in fossiel zijn daarentegen bijna niet gedaald. In 2016 was het aandeel van de beleggingen in fossiele brandstof nog 87%, in 2023 is deze gedaald tot 81%. Als ze deze trend voortzetten, zullen Nederlandse banken pas in 2084 de benodigde verhouding van 6:1 bereiken.

Klimaatplan & beleidsagenda duurzame financiering

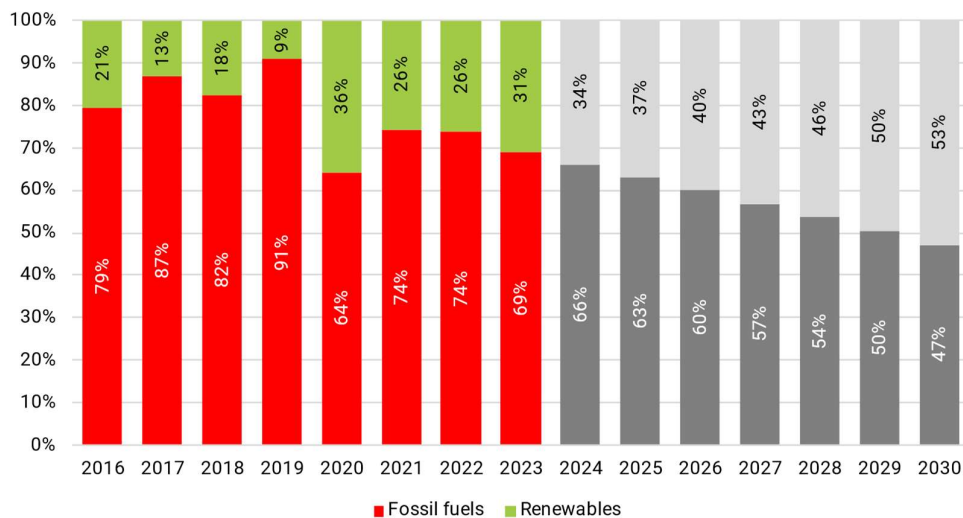
Ondanks vrijwillige afspraken van de financiële sector, steken de meeste banken, verzekeraars en pensioenfondsen actief in Nederland nog altijd meer geld in kolen, olie en gas dan in duurzame energie. Dit ondanks het IEA Net Zero 2050-scenario en het afgesproken "energy-package" van de COP waarin afgesproken is om fossiele energie uit te faseren en hernieuwbare energiebronnen te verdriedubbelen. De Eerlijke Geldwijzer roept de Nederlandse regering op om als onderdeel van de implementatie van de CSRD en de transpositie van de CSDDD naar Nederlandse wetgeving, alle financiële instellingen te verplichten om een klimaatplan op te stellen waarin onder andere wordt opgenomen hoe de Nederlandse financiële sector de benodigde 1:6 ratio versneld gaat halen. De Eerlijke Geldwijzer roept de Tweede Kamer daarnaast op om de ministers van financiën en klimaat en groene groei aan te bevelen om de Nederlandse beleidsagenda duurzame financiering voortvarende voort te zetten en te actualiseren met concrete acties.

Banken: leningen

In de periode 2016 tot 2023 verstrekten zes Nederlandse banken (ABN Amro, De Volksbank, ING Groep, NIBC Holding, Rabobank en Triodos) EUR 64,8 miljard aan kredieten aan de geselecteerde bedrijven. Van deze financiering was 79% (EUR 51,2 miljard) bestemd voor fossiele brandstoffen en 21% (EUR 13,6 miljard) voor duurzame energie. Eind 2023 was het aandeel van de kredietfinanciering voor fossiele brandstoffen en hernieuwbare energievormen respectievelijk 69% en 31%. Ondanks de neerwaartse trend in de financiering van fossiele brandstoffen liggen verschillende Nederlandse banken niet op koers om de beoogde verhouding van 6:1 in 2030 te halen. Deze verhouding zal pas rond 2042 worden bereikt.

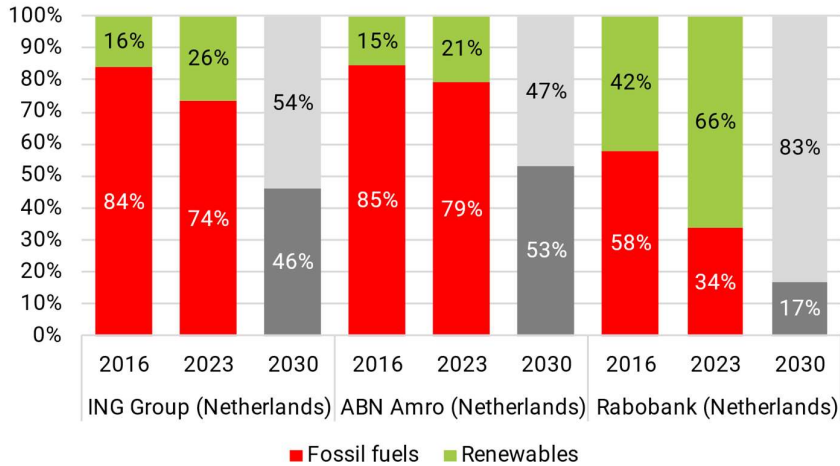
Figuur 1: Kredietverlening Nederlandse banken aan de energiesector (2016-2023, EUR mln)

Figuur 2: Energiekredieten van Nederlandse banken naar energievorm (2016-2023, prognose 2024-2030)

Rabobank is de enige bank die meer investeert in duurzame energie dan in fossiele. De bank heeft haar aandeel hernieuwbare energie voor de energiesector van 2016 tot 2023 verhoogd van 42% naar 66%. ABN Amro steeg van 15% naar 21% en ING van 16% naar 26%. Op basis van de huidige trend is Rabobank de enige bank die in de buurt komt van een verhouding van 6:1 in 2030. ABN Amro haalt dit in het huidige tempo pas in 2041 en ING in 2040. De

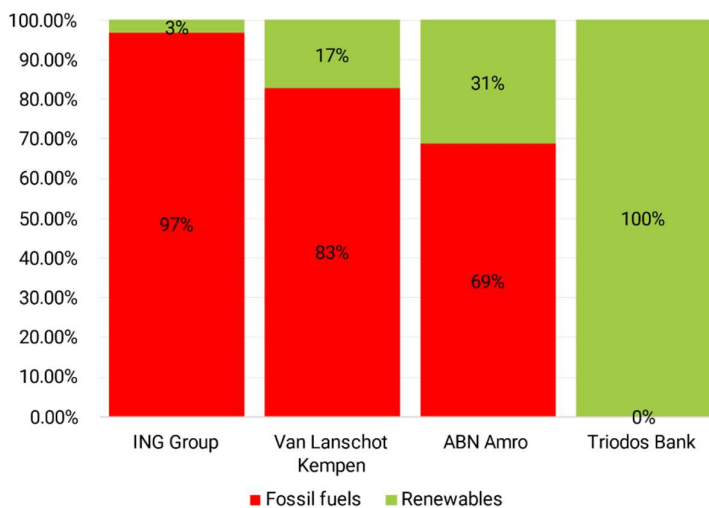
Volksbank en Triodos Bank financieren alleen duurzame energie en geen fossiele energie. NIBC financiert niet langer fossiel energiebedrijven, maar in de gebruikte databases zijn ook geen investeringen in duurzame energie gevonden.

Figuur 3: Kredietverlening Nederlandse banken naar energievorm (2016, 2023, 2030 voorspeld)

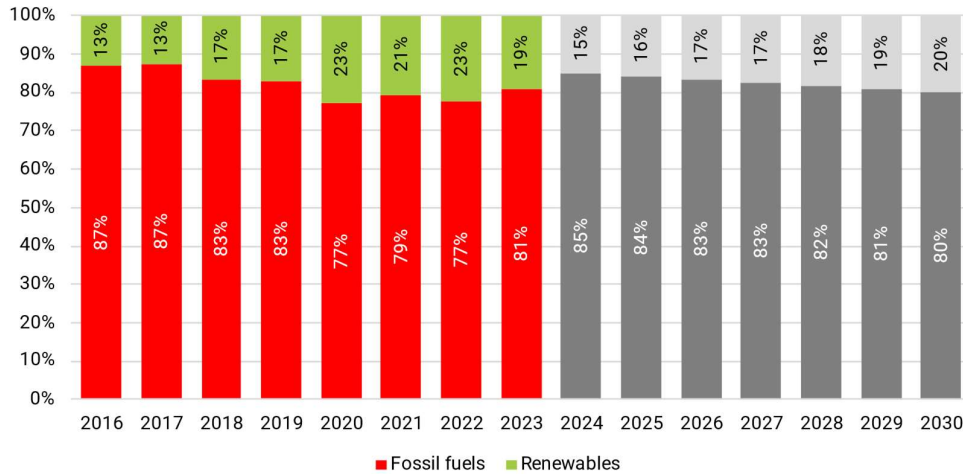
Banken: investeringen

De vermogensbeheerdivisies van vier Nederlandse banken (ABN Amro, ING Groep, Triodos Bank en Van Lanschot Kempen) investeerden in totaal EUR 1,7 miljard in de aandelen en obligaties van de geselecteerde energiebedrijven. Van dit bedrag is EUR 1,4 miljard (83%) toe te schrijven aan fossiele brandstoffen en EUR 0,3 miljard (17%) aan hernieuwbare energie. Triodos belegt consequent alleen in aandelen en obligaties die toe te schrijven zijn aan duurzame energie. Van de andere banken volgen ABN Amro en Van Lanschot Kempen met 31% en 17% in duurzame energie. ING (3%) blijft ver achter. De voorspelling voor ING is dat ING in 2030 een omgekeerde ratio heeft bereikt waarbij er voor elke euro in duurzame energie, er nog steeds 6 euro naar fossiel gaat.

Figuur 4: Beleggingen van banken in de energiesector naar energievorm (aug 2024)

De beleggingen van Nederlandse banken in bedrijven die fossiele brandstoffen gebruiken is slechts licht gedaald. Terwijl in 2016 het aandeel van de beleggingen in fossiele brandstoffen 87% bedroeg, is dit in 2023 gedaald tot 81%. Als deze trend voortzet, zullen Nederlandse banken pas in 2084 de verhouding van 6:1 tussen financiering van duurzame energie en fossiele brandstoffen bereiken voor hun investeringen.

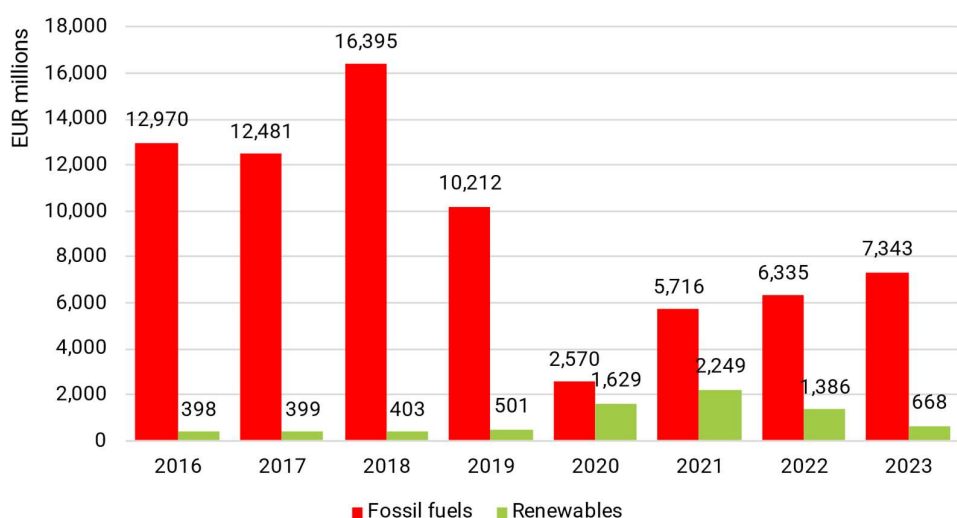
Figuur 5: Beleggingen van banken in de energiesector naar energievorm, (2016-2023, prognose 2024-2030)

Conclusie banken

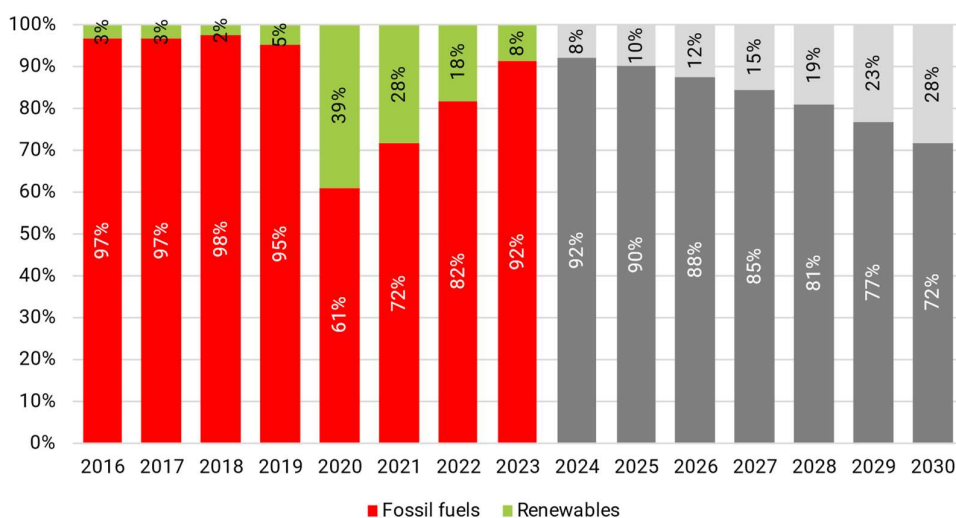
Veel banken investeren nog steeds meer geld van hun klanten in kolen, olie en gas dan in duurzame energie uit wind, zon, aardwarmte of getijden. Vooral de grote banken ING en ABN Amro zijn belangrijke financiers van fossiele energie. ABN AMRO verminderde het absolute aandeel van fossiele energieleningen en -investeringen wel sterk vanaf 2020, maar dat leidde niet tot meer financiering voor hernieuwbare energie. ING is juist meer gaan investeren in fossiel (466 miljoen in 2016 versus 816 miljoen in 2023 voor investeringen en 3,1 miljard versus 4,1 miljard voor kredieten). Rabobank schoof flink op richting duurzame energie. De Volksbank/ASN Bank en Triodos bewijzen dat banken er prima voor kunnen kiezen uitsluitend hernieuwbare energie te financieren.

Verzekeraars

Acht onderzochte verzekeringsmaatschappijen die in Nederland actief zijn (Allianz, Athora, ASR Nederland, NN Group, Achmea, VGZ, CZ Group en Menzis) belegden in 2024 voor EUR 14,6 miljard in aandelen en obligaties van de geselecteerde energiebedrijven. 88% van deze beleggingen (EUR 12,8 miljard) ging naar fossiele energie en slechts 12% (EUR 1,8 miljard) naar duurzame energie. Verzekeringsmaatschappijen verminderen hun beleggingen in de energiesector sinds 2016 wel, maar verschuiven deze maar licht van fossiele naar hernieuwbare energie. De afgelopen 3 jaar zien we weer een stijgende trend van beleggingen in fossiel, wat suggereert dat verzekeringsmaatschappijen de 6:1-verhouding niet gaan halen zonder hun investeringsstrategieën te wijzigen. Naar verwachting wordt deze verhouding pas bereikt in 2040.

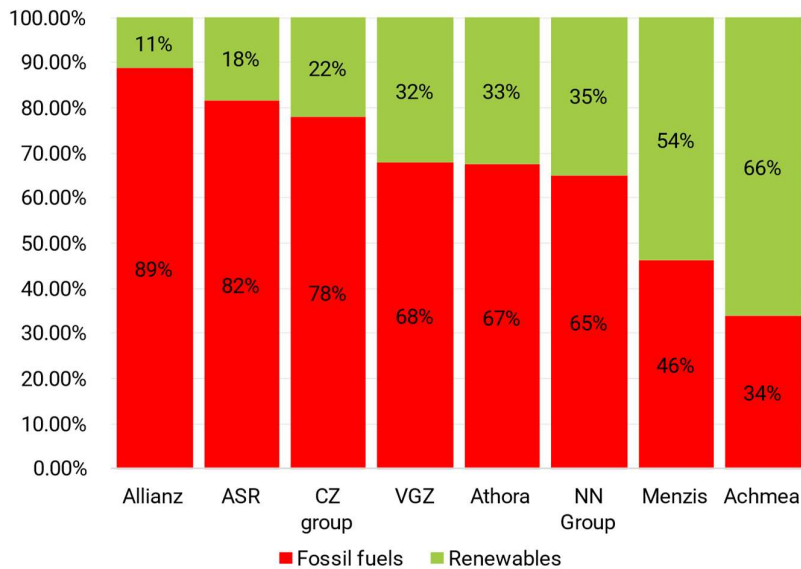

Figuur 6: Beleggingen verzekeraars in de energiesector per jaar (2016–2023, EUR mln)

Figuur 7: Samenstelling energieportefeuille verzekeringsmaatschappijen (2016—2023, prognose 2024—2030)

Verzekeraar Allianz is de grootste belegger in fossiele aandelen en obligaties (12,3 miljard euro). Ook vijf andere verzekeraars beleggen voornamelijk in fossiel, zoals blijkt uit figuur 8. De enige twee verzekeraars die meer in duurzaam investeren dan in fossiel zijn Achmea and Menzis, met respectievelijk 66% and 54%.

Figuur 8: Insurance companies' proportions of investments by energy source (Aug 2024)

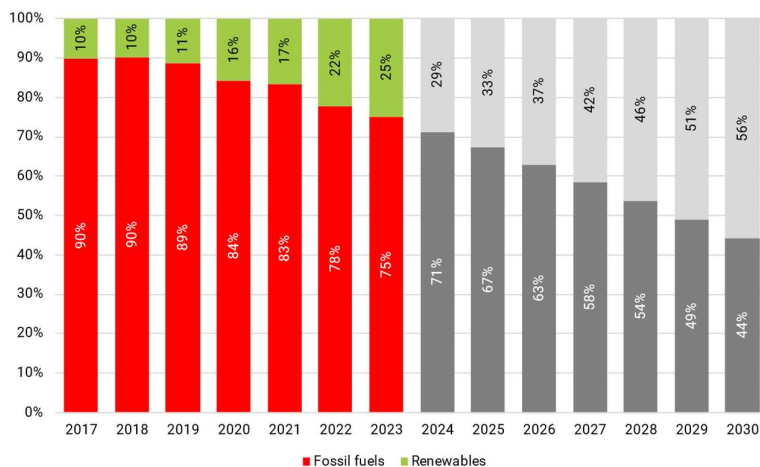
Conclusie verzekeraars

Hoewel het aandeel van duurzame energie in de beleggingsportefeuilles van verzekeraars is gegroeid, investeren de meeste verzekeraars nog steeds overwegend in fossiele energie. De enige uitzonderingen zijn Achmea and Menzis.

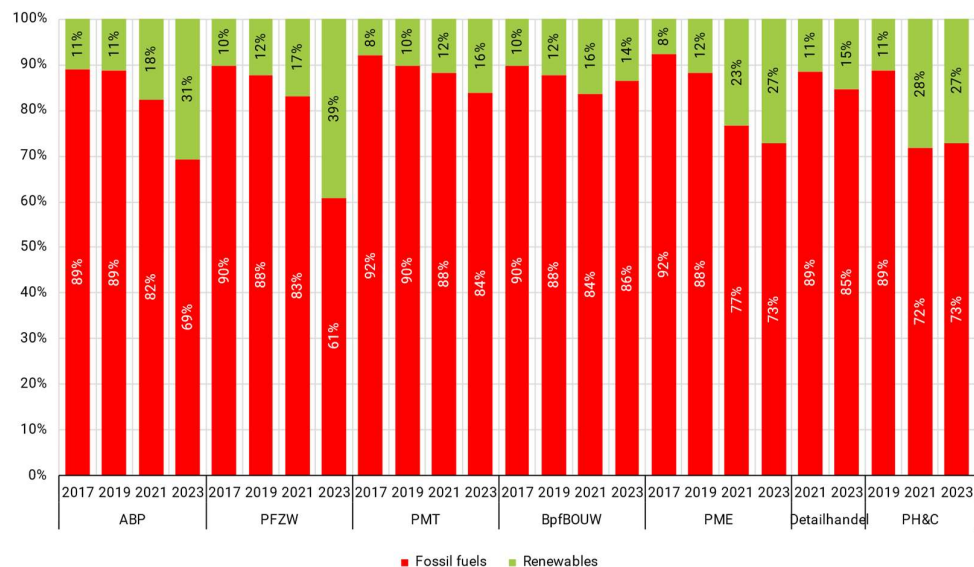
Pensioenfondsen

Eind 2023 belegden negen Nederlandse pensioenfondsen EUR 10,2 miljard in aandelen en obligaties van de geselecteerde energiebedrijven. 75% van de beleggingen in de geselecteerde bedrijven (met een waarde van EUR 7,7 miljard) was toe te schrijven aan fossiele brandstoffen en 25% (EUR 2,5 miljard) aan duurzame energie. De meeste pensioenfondsen hebben hun verhouding beleggingen in duurzame energie vergroot. Dit komt vooral doordat een deel van de beleggingen in fossiele brandstofbedrijven zijn verkocht. Ze hebben dit over het algemeen niet of beperkt geherinvesteerd in duurzame energie. Op basis van de huidige trend zullen de pensioenfondsen in 2039 de 6:1 verhouding bereiken.

Figuur 9: Samenstelling energieportefeuille pensioenfondsen (2016—2023, prognose 2024—2030)

PFZW en ABP scoren het best met een aandeel hernieuwbare energie van respectievelijk 39% en 31%. De pensioenfondsen met een nog erg groot aandeel fossiele brandstoffen in hun portefeuilles zijn BpfBOUW, Detailhandel en PMT, met respectievelijk 86%, 85% en 84% aan energie-investeringen in fossiele brandstoffen.

Figuur 10: Samenstelling energie portefeuille pensioenfondsen (Dec 2017–Dec 2023)

Conclusie pensioenfondsen

Nederlandse pensioenfondsen investeren fors minder in fossiele energie: van 18 miljard in 2017 naar 8 miljard in 2023. Maar dit wordt beperkt geherinvesteerd in duurzame energie. De verhouding fossiel-hernieuwbaar blijft daarom hangen op 75% fossiel en 25% duurzaam.

Aanbevelingen

De Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) verplicht grote bedrijven, waaronder grote financiële instellingen, om een gedetailleerd klimaattransitieplan op te stellen. De CSRD verwacht van grote bedrijven, inclusief banken en verzekeraars, dat ze rapporteren over hun klimaattransitieplan. Echter, beide Europese richtlijnen dekken niet alle financiële instellingen die in dit rapport zijn onderzocht. De CSRD is niet verplicht voor pensioenfondsen en de CSDDD beperkt zich in scope tot de allergrootste financiële actoren.

Aan de Nederlandse regering:

- Zet de Nederlandse beleidsagenda duurzame financiering voort en actualiseer deze met concrete acties.
- Verplicht, bij de omzetting van de CSDDD in Nederlandse wetgeving, alle financiële instellingen om een klimaatplan op te stellen en uit te voeren. Dit klimaatplan moet van toepassing zijn op alle financierings- en investeringsactiviteiten en moet tussentijdse en meetbare doelen bevatten, inclusief doelen rond hoe de instelling de benodigde 1:6 ratio versneld gaat halen. Financiële instellingen zouden jaarlijks moeten rapporteren over hun klimaatplan en de voortgang ten aanzien van de doelen overeenkomstig de vereisten van de CSRD.
- Pleit voor de opname, in de CSDDD, van een zorgvuldigheidsverplichting voor financiële instellingen ten aanzien van hun financiële diensten en beleggingen.

Aan financiële instellingen:

- Verschuif krediet- en investeringsfinanciering in je energie portefeuille van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie. Maak een versnelling om de 1:6 ratio te bereiken in 2030.
- In lijn met de conclusies van UNEP en het IEA richt je naast verschuiving ook expliciet op het snel verminderen van krediet- en investeringsfinanciering in fossiele brandstoffen.
- Eis van klanten die betrokken zijn bij fossiele brandstoffen een uitfaseringsplan.
- Stop met de financiering van:
 - nieuwe winning van kolen, olie en gas
 - kolengestookte elektriciteitsopwekking
 - winning van teerzanden
 - olie- en gasboringen in het Noordpoolgebied (zowel op land als op zee)
 - de uitbreiding van infrastructuur die kan leiden tot langdurige afhankelijkheid van op fossiele brandstoffen gebaseerde energieproductie.

- Maak je financierings- en investeringsportefeuilles volledig openbaar, zodat belanghebbenden - waaronder overheden, accountants, maatschappelijke organisaties en onderzoekers - financieringen en investeringen kunnen monitoren. Op dit moment maken de meeste banken en verzekeringsmaatschappijen, evenals enkele pensioenfondsen, hun investeringsportefeuilles nog steeds niet volledig openbaar.
- Besteed meer aandacht aan de transitie van obligatieportefeuilles, waarvan het aandeel in hernieuwbare energie vaak relatief kleiner is dan dat van aandelenportefeuilles.

De Eerlijke Geldwijzer is een samenwerkingsverband bestaande uit de volgende organisaties:

Amnesty International, Milieudefensie, Oxfam Novib, PAX, World Animal Protection

Deze factsheet is gebaseerd op het door Profundo voor de Eerlijke Geldwijzer uitgevoerde onderzoek:

Warmerdam, W., L. Pham Van, and J. Sanchez (2024, October), *Dutch financial institutions decarbonising their energy portfolios: Analysing financial flows to fossil fuels and renewable energy*, Amsterdam, The Netherlands: Profundo.

